

EVROPSKÝ INSPEKTOR OCHRANY ÚDAJŮ

Shrnutí stanoviska evropského inspektora ochrany údajů k balíčku Komise o svobodných a spravedlivých volbách do Evropského parlamentu

(Úplné znění tohoto stanoviska je k dispozici v angličtině, francouzštině a němčině na internetových stránkách evropského inspektora ochrany údajů na adrese www.edps.europa.eu)

(2019/C 47/05)

Fungování Unie je založeno na zastupitelské demokracii. Politická komunikace je nezbytná pro zapojení občanů, politických sil a kandidátů do demokratického života a pro základní právo na svobodu projevu. Tato práva a svobody jsou provázány s právem na respektování soukromého a rodinného života, obydlí a komunikace a s právem na ochranu osobních údajů. Na začátku tohoto roku upozornil evropský inspektor ochrany údajů ve svém stanovisku č. 3/2018 k manipulaci on-line na rizika pro základní práva na koncentrovaných trzích.

V kontextu projevu o stavu Unie v roce 2018 Komise představila bezpečnostní balíček zaměřený na svobodné a spravedlivé volby do Evropského parlamentu. Tento balíček se skládá ze sdělení, pokynů k uplatňování práva Unie v oblasti ochrany údajů v souvislosti s volbami, doporučení a návrhu nařízení, pokud jde o postup ověřování v případě porušení pravidel ochrany osobních údajů v souvislosti s volbami do Evropského parlamentu. Evropský inspektor ochrany údajů uznává zmínku o úloze platform sociálních médií a o tom, jak by tato iniciativa byla v souladu s Kodexem zásad boje proti šíření dezinformací na internetu. V souvislosti s nadcházejícími volbami do Evropského parlamentu v květnu příštího roku a s ohledem na četné další vnitrostátní volby plánované na rok 2019 evropský inspektor ochrany údajů rovněž uznává doporučení týkající se zřízení vnitrostátních volebních sítí a evropské koordinační sítě. Využívá této příležitosti k tomu, aby dal najevo, že je k účasti na této evropské síti k dispozici. Tato síť by doplnila činnost evropského inspektora ochrany údajů v této oblasti, zejména pak seminář, který pořádá příští rok v únoru. Evropský inspektor ochrany údajů rovněž uznává doporučení adresované členským státům, aby provedly komplexní posouzení rizik spojených s volbami do Evropského parlamentu s cílem identifikovat potenciální kybernetické incidenty, které by mohly ovlivnit integritu volebního procesu, a zdůrazňuje naléhavost této záležitosti.

Obecně se evropský inspektor ochrany údajů domnívá, že v zájmu větší jasnosti by mohl být uveden odkaz na zpracování osobních údajů Evropským parlamentem, Úřadem pro evropské politické strany a evropské politické nadace a výborem nezávislých osobností jako na oblast působnosti nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/1725 ze dne 23. října 2018 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů orgány, institucemi a jinými subjekty Unie a o volném pohybu těchto údajů a o zrušení nařízení (ES) č. 45/2001 a rozhodnutí č. 1247/2002/ES⁽¹⁾ (dříve nařízení (ES) č. 45/2001). Kromě toho evropský inspektor ochrany údajů předkládá v souvislosti s navrhovaným nařízením několik doporučení, mimo jiné vyjasnění oblasti působnosti opatření a doplňkových cílů těchto sankcí, zahrnutí rozhodnutí evropského inspektora ochrany údajů o porušení nařízení (EU) 2018/1725 a odkazu na současný právní rámec pro ochranu údajů pro spolupráci mezi vnitrostátními dozorovými úřady pro ochranu údajů a evropským inspektorem ochrany údajů, jakož i zajištění důvěrnosti výměny informací v rámci spolupráce mezi dozorovými úřady pro ochranu údajů a výborem nezávislých osobností.

1. Úvod a základní informace

1. V kontextu projevu o stavu Unie v roce 2018 Komise dne 12. září 2018 představila bezpečnostní balíček zaměřený na svobodné a spravedlivé volby do Evropského parlamentu. Skládá se z legislativního návrhu, který doplňují 3 nelegislativní opatření:

— návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se mění nařízení (EU, Euratom) č. 1141/2014, pokud jde o postup ověřování v případě porušení pravidel ochrany osobních údajů v souvislosti s volbami do Evropského parlamentu (COM(2018) 636 final) (dále jen „navrhované nařízení“),

⁽¹⁾ Úř. věst. L 295, 21.11.2018, s. 39.

- sdělení o zabezpečení svobodného a spravedlivého průběhu voleb do Evropského parlamentu (COM(2018) 637 final) (dále jen „sdělení“),
 - doporučení o sítích pro volební spolupráci, transparentnosti on-line, ochraně před kybernetickými bezpečnostními incidenty a boji proti dezinformačním kampaním v souvislosti s volbami do Evropského parlamentu (C(2018) 5949 final) (dále jen „doporučení“) a
 - pokyny k uplatňování práva Unie o ochraně údajů ve volebním kontextu (COM (2018) 638 final) (dále jen „pokyny“).
2. Tento balíček byl přijat s cílem zajistit spravedlivé a svobodné volby do Evropského parlamentu, které se budou konat v květnu 2019, s přihlédnutím k novým výzvám předloženým prostřednictvím internetové komunikace a k nedávným odhalením, jako například „Facebook/Cambridge Analytica“⁽²⁾. Předkládá se společně s návrhem nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se zřizuje Evropské průmyslové, technologické a výzkumné centrum kompetencí pro kybernetickou bezpečnost a síť národních koordinačních center (COM(2018) 630 final)⁽³⁾.
 3. Doplnuje sdělení Komise ze dne 26. dubna 2018 s názvem „Boj proti dezinformacím na internetu: evropský přístup“ (COM(2018) 236 final), jehož cílem je podporovat transparentnější, důvěryhodnější a odpovědnější on-line prostředí. Jeden z jeho hlavních výstupů, samoregulační kodex zásad boje proti dezinformacím, byl zveřejněn dne 26. září 2018. Komise rovněž zveřejnila stanovisko diskusní rady mnohostranného fóra k tomuto kodexu⁽⁴⁾. Činnosti uvedené v tomto sdělení, včetně tohoto kodexu, doplňují probíhající práci ESVC. V návaznosti na závěry Evropské rady ze dne 28. června 2018⁽⁵⁾ Komise a vysoká představitelka Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku ve spolupráci s členskými státy do konce roku předloží revidovaný akční plán pro boj proti šíření dezinformací⁽⁶⁾.
 4. Cílem navrhovaného nařízení je „umožnit finanční sankce evropským politickým stranám nebo nadacím, jež využívají porušení pravidel ochrany údajů s cílem úmyslně ovlivnit nebo se pokusit ovlivnit výsledky voleb do Evropského parlamentu“⁽⁷⁾. Kromě finančních postihů, které by mohly být uloženy evropským politickým stranám nebo nadacím, a to ve výši 5 % jejich ročního rozpočtu⁽⁸⁾, bude nový důvod „doplňen do seznamu protiprávních jednání, která brání evropské politické straně nebo nadaci žádat o finanční prostředky ze souhrnného rozpočtu Evropské unie v roce, kdy byla sankce uložena“⁽⁹⁾. Komise ve svém doporučení vybízí vnitrostátní dozorové úřady pro ochranu údajů zřízené podle obecného nařízení o ochraně osobních údajů (dále jen „obecné nařízení o ochraně osobních údajů“), aby neprodleně a aktivně informovaly Úřad pro evropské politické strany a evropské politické nadace (dále jen „úřad“) (10) o svých rozhodnutích, jimiž se shledalo, že evropská politická strana nebo nadace porušila platná pravidla ochrany osobních údajů, pokud protiprávní jednání souvisí s politickými činnostmi některé evropské politické strany nebo nadace „s cílem ovlivnit výsledek voleb do Evropského parlamentu“ (11). Komise rovněž doporučuje, aby v případech, které se týkají politických stran nebo nadací na vnitrostátní a regionální úrovni, členské státy „uplatňovaly přiměřené sankce“ (12).
 5. Doporučení dále podporuje zřízení vnitrostátní volební sítě v každém členském státě a evropské koordinační sítě pro volby do Evropského parlamentu (13). Poslední uvedená síť navazuje na první výměnu, kterou Komise

(2) Sdělení, s. 2.

(3) http://europa.eu/rapid/press-release_IP-18-5681_cs.htm.

(4) Kodex a jeho příloha, jakož i stanovisko diskusní rady jsou k dispozici na adrese: <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/code-practice-disinformation>.

(5) K dispozici na adrese: <https://www.consilium.europa.eu/media/35959/28-euco-final-conclusions-cs.pdf>.

(6) Sdělení, s. 10.

(7) Důvodová zpráva k návrhu nařízení, s. 2.

(8) Viz čl. 27 odst. 4 písm. a) nařízení (EU, Euratom) č. 1141/2014 a informativní přehled Komise o svobodných a spravedlivých volbách do Evropského parlamentu, který je k dispozici na adrese: https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/soteu2018-factsheet-free-fair-elections_cs.pdf.

(9) Důvodová zpráva k návrhu nařízení, s. 6.

(10) Tento úřad byl zřízen podle nařízení (EU, Euratom) č. 1141/2014 (článek 6).

(11) Doporučení 6. Komise také ve svém sdělení na straně 7 „vyzývá rovněž členské státy, aby v souladu s platným vnitrostátním a unijním právem podporovaly sdílení informací úřadů pro ochranu údajů s orgány odpovědnými za volební dohled a monitorování činností a financování politických stran, pokud z jejich rozhodnutí vyplývá či pokud existují jiné oprávněné důvody se domnívat, že případné porušení souvisí s politickou činností vnitrostátních politických stran nebo nadací v souvislosti s volbami do Evropského parlamentu“. Doplněno zvýrazněním.

(12) Doporučení 11.

(13) Včetně doporučení 1 až 5.

zorganizovala mezi zeměmi EU v dubnu 2018 a jež se týkala osvědčených postupů v oblasti voleb. Byla by složena z vnitrostátních kontaktních míst a měla by se sejít v lednu a dubnu 2019 ⁽¹⁴⁾. Je navržena jako evropský proces varování v reálném čase a jako fórum pro výměnu informací. Vnitrostátní síť by se mimo jiné zaměřila na výměnu informací o otázkách, které by mohly mít vliv na volby do Evropského parlamentu, mezi vnitrostátními orgány, jež jsou příslušné pro volební záležitosti a kybernetickou bezpečnost, a mezi vnitrostátními úřady pro ochranu údajů a vnitrostátními regulačními orgány nebo subjekty v audiovizuální oblasti. Doporučuje se, aby tyto vnitrostátní síť vedly konzultace a spolupracovaly s příslušnými vnitrostátními donucovacími orgány v souladu s vnitrostátními právními předpisy ⁽¹⁵⁾ a aby Europol případně usnadnil spolupráci mezi vnitrostátními donucovacími orgány na evropské úrovni. Podle Komise „[to] jim umožní rychle odhalit potenciální hrozby pro volby do Evropského parlamentu a okamžitě vymáhat dodržování stávajících pravidel včetně uložení dostupných finančních sankcí, jako je vrácení veřejného příspěvku“ ⁽¹⁶⁾.

6. Komise v neposlední řadě předkládá několik doporučení ⁽¹⁷⁾ s cílem usnadnit transparentnost politické reklamy před volbami do Evropského parlamentu a vybízí členské státy, aby přijaly vhodná opatření v oblasti kybernetické bezpečnosti volebního procesu Evropského parlamentu a zapojily se do činností zaměřených na zvyšování informovanosti s třetími stranami, včetně on-line platform a poskytovatelů informačních technologií, za účelem lepší transparentnosti a budování důvěry ve volební proces.
7. Pokyny zdůrazňují stávající rámec Unie pro ochranu údajů a jeho uplatňování ve volebním kontextu. Vzhledem k tomu, že je to poprvé, kdy bude obecné nařízení o ochraně osobních údajů uplatňováno v evropském volebním kontextu, je podle Komise důležité, aby všichni aktéři zapojení do volebních procesů jasně pochopili, jak nejlépe tato pravidla uplatňovat. Komise zdůrazňuje, že vnitrostátní úřady pro ochranu údajů „musí plně využívat svých posílených pravomocí k řešení případných porušení“ ⁽¹⁸⁾.
8. Dne 18. října 2018 vyzvala Evropská rada k přijetí opatření s cílem „při plném dodržení základních práv chránit demokratická zřízení v Unii a bojovat proti dezinformacím, mimo jiné v kontextu nadcházejících voleb do Evropského parlamentu. V této souvislosti je třeba urychleně posoudit návrhy opatření předložené Komisí, které se týkají sítí pro volební spolupráci, transparentnosti on-line, ochrany před kybernetickými bezpečnostními incidenty, neoprávněné manipulace s údaji, boje proti dezinformačním kampaním a zpřísnění pravidel financování evropských politických stran, a ze strany příslušných orgánů učinit následné operativní kroky.“ ⁽¹⁹⁾
9. Dne 25. října 2018 přijal Evropský parlament usnesení, v němž připomněl „opatření navržená Komisí pro zajištění svobodných a spravedlivých evropských voleb, zejména legislativní změnu za účelem zpřísnění pravidel pro financování evropských politických stran zavádějící možnost ukládat finanční postihy za porušování pravidel pro ochranu údajů s cílem úmyslně ovlivnit výsledky evropských voleb,“ a že „zpracování osobních údajů politickými stranami v EU podléhá nařízení o ochraně osobních údajů a že porušení zásad, práv a povinností stanovených v tomto právním předpise by vedlo k dalším pokutám a sankcím“. V tomto usnesení se Evropský parlament domnívá, že „zasahování do voleb představuje obrovské riziko pro demokracii, jehož řešení si žádá společné úsilí poskytovatelů služeb, regulačních orgánů a politických aktérů a stran“, a vítá tento balíček Komise ⁽²⁰⁾. Dne 3. prosince 2018 přijal Výbor pro občanské svobody, spravedlnost a vnitřní věci Evropského parlamentu stanovisko k navrhovanému nařízení ⁽²¹⁾. Dne 6. prosince 2018 přijal Výbor pro ústavní záležitosti zprávu o navrhovaném nařízení ⁽²²⁾.

⁽¹⁴⁾ Sdělení, s. 7, a informativní přehled Komise o svobodných a spravedlivých volbách do Evropského parlamentu, který je k dispozici na adrese: https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/soteu2018-factsheet-free-fair-elections_cs.pdf.

⁽¹⁵⁾ Sdělení, poznámka pod čarou 20: „[t]ýkalo by se to zejména případů, v nichž by byl napadán s nekalými úmysly volební proces, včetně incidentů spočívajících v útocích na informační systémy. Podle okolností může být přiměřené i trestní vyšetřování, jež může vyústit v trestní sankce. Jak bylo uvedeno výše, vymezení trestných činů a minimální úrovně sankcí za útoky na informační systémy byly harmonizovány směrnicí 2013/40/EU.“

⁽¹⁶⁾ Tamtéž, s. 7.

⁽¹⁷⁾ Včetně doporučení 7 až 10 a 12 až 19.

⁽¹⁸⁾ Sdělení, s. 8, bod 3 „Uplatňování pravidel pro ochranu údajů v rámci volebního procesu“.

⁽¹⁹⁾ Závěry jsou k dispozici na adrese: <https://www.consilium.europa.eu/media/36780/18-euco-final-conclusions-cs.pdf>.

⁽²⁰⁾ Viz body 10 až 12 usnesení o využívání údajů uživatelů Facebooku společností Cambridge Analytica a jeho dopadu na ochranu údajů P8_TA-PROV(2018)0433 (2018/2855(RSP)), k dispozici na adrese: <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//NONSGML+TA+P8-TA-2018-0433+0+DOC+PDF+V0//CS>, zvýraznění doplněno.

⁽²¹⁾ K dispozici na adrese:

<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=COMPARL&reference=PE-630.530&format=PDF&language=CS&secondRef=02>.

⁽²²⁾ K dispozici na adrese:

<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//NONSGML+REPORT+A8-2018-0435+0+DOC+PDF+V0//CS>.

10. Evropský inspektor ochrany údajů vítá neformální konzultaci Komise k navrhovanému nařízení, doporučení a pokynům před jejich přijetím a skutečnost, že byla zohledněna část jeho neformálních připomínek. Zdůrazňuje však, že vzhledem ke krátkému termínu šlo o předběžné připomínky. Proto předkládá tyto formální připomínky. V této souvislosti by rád připomněl, že při přijímání legislativního návrhu týkajícího se ochrany práv a svobod fyzických osob v souvislosti se zpracováváním osobních údajů, jako je tomu v tomto případě, Komise konzultuje evropského inspektora ochrany údajů.

3. Závěr

36. Evropský inspektor ochrany údajů považuje politickou komunikaci za zásadní pro účast občanů, politických sil a kandidátů na demokratickém životě a pro základní právo na svobodu projevu a uznává, že tato práva a svobody jsou provázány s právem na respektování soukromého a rodinného života, obydlí a komunikace podle článku 7 Listiny a s právem na ochranu osobních údajů podle článku 8 Listiny.
37. Uznává, že zejména ve sdělení a v pokynech se hovoří o úloze platform sociálních médií a o tom, jak by tato iniciativa byla v souladu s Kodexem zásad boje proti šíření dezinformací na internetu.
38. V souvislosti s nadcházejícími volbami do Evropského parlamentu v květnu příštího roku a s ohledem na četné další vnitrostátní volby plánované na rok 2019 evropský inspektor ochrany údajů rovněž uznává doporučení týkající se zřízení vnitrostátních volebních sítí a evropské koordinační sítě. Využívá této příležitosti k tomu, aby dal najevo, že je k účasti na této evropské síti k dispozici. Tato síť by doplnila činnost evropského inspektora ochrany údajů v této oblasti, zejména pak seminář, který pořádá příští rok v únoru.
39. Evropský inspektor ochrany údajů rovněž uznává doporučení adresované členskými státy, aby provedly komplexní posouzení rizik spojených s volbami do Evropského parlamentu s cílem identifikovat potenciální kybernetické bezpečnostní incidenty, které by mohly ovlivnit integritu volebního procesu, a zdůrazňuje naléhavost této záležitosti.
40. Obecně se evropský inspektor ochrany údajů domnívá, že v zájmu větší jasnosti by mohl být uveden odkaz na zpracování osobních údajů Evropským parlamentem, úřadem a výborem jako na oblast působnosti nařízení (EU) 2018/1725 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů orgány, institucemi a jinými subjekty Unie a o volném pohybu těchto údajů (dříve nařízení (ES) č. 45/2001).
41. Kromě toho evropský inspektor ochrany údajů předkládá v souvislosti s navrhovaným nařízením několik doporučení, mimo jiné:
- vyjasnění oblasti působnosti opatření a doplňkových cílů těchto sankcí,
 - zahrnutí rozhodnutí evropského inspektora ochrany údajů o porušení nařízení (EU) 2018/1725,
 - zahrnutí odkazu na současný právní rámec pro ochranu údajů pro spolupráci mezi vnitrostátními dozorovými úřady pro ochranu údajů a evropským inspektorem ochrany údajů, a
 - zajištění důvěrnosti výměny informací v rámci spolupráce mezi dozorovými úřady pro ochranu údajů a výborem nezávislých osobností.

V Bruselu dne 18. prosince 2018.

Giovanni BUTTARELLI

Evropský inspektor ochrany údajů
